

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจลักษณะการใช้ห้องสมุดตลอดจนความคิดเห็นและความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาและวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ๕ แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมเป็นนิสิตนักศึกษารวมทั้งสิ้น ๔๔๖ คน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดให้เหมาะสมกับการใช้ของนิสิตนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ และอาจใช้เป็นแนวทางให้อาจารย์และบรรณารักษ์ได้ร่วมมือกันปรับปรุงนิสัยการใช้ห้องสมุดและส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาให้ได้ประโยชน์มากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการสำรวจห้องสมุดและการใช้ตลอดจนความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์โดยอาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ อาจสรุปได้ดังนี้

การบริการของห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์

การบริการของห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่ง อาจสรุปได้ดังนี้

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วยห้องสมุดคณะและห้องสมุดของแผนกวิชาต่างๆอีก ๑๒ แผนกวิชา ซึ่งมีการบริหารงานและให้บริการที่เป็นอิสระบุคคลากรของห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และห้องสมุด

ของแผนกวิชาส่วนใหญ่อาจารย์เป็นผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร การจัดงบประมาณ ตลอดจนควบคุมการให้บริการของห้องสมุดโดยมีเจ้าหน้าที่หรือนักการของแผนกเป็นผู้ช่วยในการบริการและทำหน้าที่ทั่วไป เช่น ลงทะเบียนหนังสือ พิมพ์ตรารายการ จัดหนังสือชั้นชั้น และให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด สำหรับ ทรัพยากรของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ทางแผนก ทำการสอนอยู่ โสตทัศนวัสดุที่มีในห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นพวกแผนที่และแผนภูมิต่างๆ การจัดหาหนังสือของสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นแบบเทศนิยมของคิวอี้ และส่วนใหญ่ทำบัตร-รายการครบชุด คำนสถานที่ห้องสมุดของแผนกวิชาส่วนใหญ่อยู่ในตึกอาคารเรียน ไม่มีที่จะขยายเพิ่มเติมทำให้ค่อนข้างคับแคบ บางแห่งก็ติดเครื่องปรับอากาศแต่ ส่วนใหญ่ไม่มี การบริการของห้องสมุดส่วนใหญ่เปิดบริการในเวลาราชการ บางแห่ง ก็ขึ้นอยู่กับบุคลากรที่สามารถจะมาให้บริการได้ ห้องสมุดของแต่ละแผนกวิชาเน้นการ ให้บริการแก่ผู้ใช้ในแผนกวิชาของตนเอง และไม่คอยให้ผู้ใช้นอกคณะวิทยาศาสตร์ ยืมหนังสือของห้องสมุด ในด้านบริการพิเศษเช่นการจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรม อื่นๆ ตลอดจนการแนะนำหรือสอนวิธีใช้ห้องสมุดนั้นส่วนใหญ่ไม่คอยได้จัดทำ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของห้องสมุดส่วนใหญ่เห็นว่าการให้บริการของห้องสมุดมีปัญหาที่บุคลากรมี จำนวนและคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับงาน เวลาในการบริการน้อยเกินไป ขาดการ สนับสนุนจากผู้บริหาร และการเรียนการสอนยังไม่สนับสนุนการใช้ห้องสมุดของนิสิต เท่าที่ควร

จากการสำรวจครั้งนี้ก็คล้ายคลึงกับการสำรวจของ กวงเนตร รัตนเสนีย์

กวงเนตร รัตนเสนีย์, "ปัญหาการบริหารงานห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙)

ซึ่งทำการสำรวจห้องสมุดต่างๆของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

๒. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์ซึ่งขึ้นกับหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย คำเนินงานโดยบรรณารักษ์ที่ส่งมาจากหอสมุดกลาง และหอสมุดกลางช่วยในการจัดหาสิ่งพิมพ์ที่คณาจารย์ของคณะวิทยาศาสตร์เสนอให้ ตลอดจนจัดหมวดหมู่และทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์ต่างๆให้ โดยมีระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของคิวอี้ และมีบัตรรายการครบชุด สถานที่ของห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์นั้นค่อนข้างคับแคบ แสงสว่างไม่เพียงพอ อากาศร้อนและมีเสียงรบกวนจากภายนอก การบริการของห้องสมุดเปิดบริการตามเวลาราชการ ให้บริการแก่นักศึกษาของคณะมากกว่านักศึกษาคณะอื่นๆ มีปัญหาเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเท่าที่ควร ขาดงบประมาณในการจัดหา บุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการโดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของห้องสมุดกับอาจารย์ไม่ดีเท่าที่ควร

๓. มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์เป็นห้องสมุดที่นักศึกษาใช้มากที่สุด มีการบริหารงานที่เป็นอิสระประกอบด้วยบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางวิชาชีพ คำเนินงาน ทรัพยากรของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษทางด้านวิทยาศาสตร์-พื้นฐานและวิทยาศาสตร์การแพทย์ มีการจัดหมวดหมู่หนังสือระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และหอสมุดแพทย์แห่งชาติของอเมริกา ทำบัตรรายการครบชุด การบริการให้บริการแก่นักศึกษาและอาจารย์ของคณะ เปิดบริการตั้งแต่ ๘.๐๐-๒๐.๐๐น. วันธรรมดาและ ๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.ในวันเสาร์ บริการพิเศษที่ห้องสมุดจัดได้แก่บริการการหนังสือใหม่ และนิทรรศการทางวิชาการ มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ของคณะยังไม่ดีเท่าที่ควร และการเรียนการสอนยังไม่สนับสนุนการใช้ห้องสมุดเท่าที่ควร

๔. มหาวิทยาลัยศิลปากร เนื่องจากคณะวิทยาศาสตร์ตั้งอยู่ในวิทยาเขต-
 ทับแก้วซึ่งประกอบด้วยหอสมุดกลางเพียงแห่งเดียว และเป็นห้องสมุดที่นักศึกษาใช้
 เป็นประจำ ผู้วิจัยจึงได้สำรวจห้องสมุดดังกล่าวแทนห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์ซึ่ง
 ไม่มี ปรากฏว่าห้องสมุดประกอบด้วยสิ่งพิมพ์ต่างๆเกือบทุกสาขาวิชาโดยเฉพาะทาง
 คำนวณวิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ห้องสมุดดำเนินงานโดย
 บรรณารักษ์วิชาชีพ มีการจัดสิ่งพิมพ์ระบบทศนิยมของควีอีแต่กำลัง เปลี่ยนเป็นระบบ
 หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ห้องสมุดเปิดบริการเวลา ๘.๓๐-๒๑.๐๐ น. จันทร์ถึงศุกร์
 และ ๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ในวันเสาร์ มีบรรณารักษ์ตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า
 ทำหน้าที่ประจำ มีการจัดนิทรรศการหนังสือใหม่ นิทรรศการในเทศกาลต่างๆ และ
 ฉายภาพยนตร์และสไลด์ด้วย ปัญหาในการบริการคือ ห้องสมุดคับแคบ ครุภัณฑ์
 ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรในการบริการ และการเรียนการสอนยังไม่สนับสนุน
 การใช้ห้องสมุดของนักศึกษาเท่าที่ควร

๕. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ซึ่งตั้งอยู่
 ในตึกเรียนของคณะ มีการบริหารงานอย่างอิสระควบคุมโดยบรรณารักษ์วิชาชีพ
 สิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษทางคำนวณวิทยาศาสตร์ การจัดหมวดหมู่หนังสือใช้
 ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ทำบัตรรายการครบชุด เปิดให้บริการเวลา ๘.๓๐
 ถึง ๒๑.๐๐ น. ในวันจันทร์ถึงศุกร์ และ ๘.๓๐-๑๖.๓๐ น. ในวันเสาร์ มีปัญหา
 ในการบริการคือ ห้องสมุดคับแคบเกินไป แสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่มีเครื่อง-
 ปรับอากาศทำให้ร้อนและมีเสียงรบกวนจากภายนอก และครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ

ความต้องการและความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในการใช้บริการของห้องสมุด

ถ้าสรุปความต้องการและความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในการใช้บริการของ
 ห้องสมุดต่างๆ ได้ดังนี้

๑. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาในหอสมุดไม่ถึง ๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หอสมุดที่นิสิตนักศึกษาไปใช้เป็นประจำส่วนใหญ่เนื่องมาจากหอสมุดนั้นมีสิ่งพิมพ์ที่นิสิต นักศึกษาต้องการใช้มากและตั้งอยู่ในที่ๆไปใช้สะดวก คือ นิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้หอสมุดของแผนกวิชาเป็นประจำมากที่สุด นักศึกษาของมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ใช้หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยและหอสมุดของคณะวิทยาศาสตร์เป็นประจำ ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใช้หอสมุดของคณะวิทยาศาสตร์เป็นประจำ และนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรใช้หอสมุดกลางของวิทยาเขตเป็นประจำ นอกจากนั้นเวลาที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไปใช้หอสมุดมักเป็นช่วงเวลาที่ว่างระหว่างชั่วโมงเรียน ก่อนสอบ และหลังเลิกเรียนตามลำดับ

๒. วัตถุประสงค์ในการใช้หอสมุดของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เพื่อยืมหนังสือของหอสมุด ใช้หนังสืออ้างอิง อ่านหนังสือตำราเรียน และอ่านหนังสือความรู้ทั่วไป เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างกันไปตามมหาวิทยาลัยและลักษณะของหอสมุด คือ นิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้หอสมุดของแผนกวิชาเพื่อยืมหนังสือ ใช้หนังสืออ้างอิง ทบทวนบทเรียน และอ่านตำราเรียนตามลำดับ เนื่องจากหอสมุดของแผนกวิชาส่วนใหญ่ไม่มีหนังสือความรู้ทั่วไปและหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินหรือมีนัยยะ ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยเพื่อยืมหนังสือ อ่านหนังสือความรู้ทั่วไป, หนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน, และตำราเรียนตามลำดับ และใช้หอสมุดของคณะวิทยาศาสตร์เพื่ออ่านตำราเรียน ยืมหนังสือของหอสมุด ทบทวนบทเรียน ทำการบ้าน และใช้หนังสืออ้างอิงของหอสมุดตามลำดับ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลใช้หอสมุดของคณะวิทยาศาสตร์เพื่ออ่านตำราเรียน ยืมหนังสือ ใช้หนังสืออ้างอิง และทบทวนบทเรียนตามลำดับ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากรใช้หอสมุดกลางของวิทยาเขตเพื่อยืมหนังสือ ใช้หนังสืออ้างอิงและตำราเรียน ทบทวน

บทเรียน และอ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินตามลำดับ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใช้ของสมุกของคณะวิทยาศาสตร์เพื่อยืมหนังสือ ใช้ตำราเรียน ทบทวนบทเรียน และอ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินตามลำดับ

๓. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยแล้วมีความต้องการในการใช้หนังสือของห้องสมุดเพื่อทำรายงานที่อาจารย์ผู้สอนสั่งมากที่สุด ต้องการใช้หนังสือเพื่อหาความรู้ทั่วไปและเพื่อความก้าวหน้าในการเรียนปานกลาง และต้องการใช้หนังสือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ นอกเหนือจากนั้นน้อย ส่วนการใช้วารสารนั้น นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เพื่อหาความเพลิดเพลินมาก มีความต้องการใช้วารสารเพื่อความก้าวหน้าในการเรียนและเพื่อหาความรู้ทั่วไปปานกลาง และใช้วารสารเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ น้อย ทั้งนี้ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าคำแนะนำของอาจารย์มีอิทธิพลต่อการเลือกอ่านหนังสือในห้องสมุดมากที่สุด คำแนะนำของเพื่อนและสารบาญและเนื้อเรื่องของสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลปานกลาง นอกนั้นมีอิทธิพลน้อย

๔. เกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของห้องสมุดที่ใช้เป็นประจำ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดที่ใช้มีขนาด การแบ่งสัดส่วนเนื้อที่ภายใน การตกแต่งภายใน การถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง และความสะอาดเป็นระเบียบดีแล้ว รวมทั้งไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเสียงรบกวนด้วย ยกเว้นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดที่ใช้ยังมีขนาดคับแคบเกินไป และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยศิลปากรส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดที่ใช้มีระบบการถ่ายเทอากาศยังไม่เหมาะสม

๕. ในด้านครุภัณฑ์ของห้องสมุดปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป คือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเห็นว่าชั้นหนังสือใหม่ ตู้วิทยุกระจายเสียง และป้ายติดประกาศของห้องสมุดยังมีจำนวนไม่เพียงพอ นอกนั้นมีจำนวน ขนาด ลักษณะ และการจัดวางในห้องสมุดเหมาะสมแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัย-

เชิงใหม่เห็นว่าโต๊ะ เก้าอี้ ชั้นแสดงหนังสือใหม่ และตู้แสดงนิทรรศการมีจำนวนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะชั้นแสดงหนังสือใหม่ยังมีขนาดและลักษณะไม่เหมาะสมด้วย ส่วนครุภัณฑ์อื่น ๆ นอกนั้นก็มีความเหมาะสมดีแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลส่วนใหญ่เห็นว่าครุภัณฑ์ของ หอสมุดเหมาะสมและเพียงพอแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรส่วนใหญ่เห็นว่า โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นหนังสือ และชั้นวารสารของหอสมุดยังมีจำนวนไม่เพียงพอ และจัดวาง ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร รวมทั้งชั้นแสดงหนังสือใหม่และตู้นิทรรศการก็ยังมี จำนวนไม่เพียงพอด้วย ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นั้นนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า หอสมุดที่ ๓ มีจำนวนโต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ และชั้นวารสารยังไม่เพียงพอ ชั้นแสดง- หนังสือใหม่และตู้นิทรรศการก็ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ มีขนาด ลักษณะ และการจัดวาง ไม่เหมาะสมด้วย

๖. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าหอสมุดที่ ๓ มีหนังสือตำราและหนังสือจอง ยังไม่เพียงพอต่อการใช้ โดยเฉพาะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเห็นว่าหนังสือประเภท ต่างๆ และสิ่งพิมพ์อื่นยังมีจำนวนไม่เพียงพอและค่อนข้างล้าสมัย ส่วนนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ของหอสมุดมีความเหมาะสม แล้ว ยกเว้นตำราเรียนและหนังสือจองที่ยังไม่เพียงพอ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลเห็นว่า หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ของหอสมุดมีความทันสมัยดีแล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรส่วนใหญ่เห็นว่าตำราเรียนและหนังสือจองมีจำนวนไม่เพียงพอ และล้าสมัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เห็นว่าหอสมุดที่ ๓ ประจำตำรา- เรียนน้อยและค่อนข้างล้าสมัยเป็นส่วนใหญ่

๗. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ตำราเรียนของหอสมุดเป็นประจำ ส่วนสิ่งพิมพ์ ประเภทอื่น นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เป็นครั้งคราวเท่านั้น และส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้ หนังสือจองของหอสมุดยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ส่วนวิธีที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในการ หาหนังสือในหอสมุดได้แก่การใช้บัตรรายการและเลือกเอาจากชั้นสิ่งพิมพ์ตามลำดับ และหาวารสารและสิ่งพิมพ์อื่นๆ โดยเลือกเอาจากชั้นโดยตรง ในกรณีของหอสมุดไม่มี

สิ่งพิมพ์ที่ต้องการ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะไปซื้อสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดอื่น รองลงมาก็ให้เพื่อนยืมให้จากห้องสมุดอื่น และเลิกใช้ตามลำดับ

๘. การใช้บัตรรายการของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เป็นครั้งคราวเท่านั้น และใช้โดยดูจากชื่อหนังสือและชื่อผู้แต่งตามลำดับ ส่วนนิสิตนักศึกษาที่ไม่ค่อยใช้บัตรรายการส่วนใหญ่เบื่องมาจากไม่เข้าใจข้อความหรือตัวเลขในบัตรรายการ และเนื่องจากสาเหตุอื่นๆ เช่น ไม่เห็นความจำเป็นในการใช้เพราะคุ้นเคยกับห้องสมุดพอที่จะหาหนังสือที่ต้องการจากชั้นหนังสือโดยตรง โดยไม่ต้องเสียเวลาค้นบัตรรายการก่อน อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาต้องการให้ห้องสมุดจัดทำป้ายแสดงตัวอย่างวิธีใช้บัตรรายการไว้ที่ตู้บัตรรายการเพื่อช่วยในการใช้ด้วย

๙. เกี่ยวกับโสตทัศนวัสดุต่างๆของห้องสมุดนั้น นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้เลย เนื่องจากไม่ทราบว่าห้องสมุดมีโสตทัศนวัสดุให้บริการ และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ อย่างไรก็ตามในกรณีที่เกี่ยวข้องกับโสตทัศนวัสดุนี้ปรากฏว่าห้องสมุดที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโสตทัศนวัสดุให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาเท่าใดนัก ส่วนมากที่มีก็เป็นพวกแผ่นที่และแผ่นภูมิต่างๆ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ห้องสมุดจัดหาสไลด์ เทป และฟิล์มภาพยนตร์มาให้บริการด้วย

๑๐. ในด้านบุคลากรของห้องสมุดนั้น นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดที่ใช้เป็นประจำมีจำนวนบุคลากรเพียงพอแล้ว และบุคลากรมีความเหมาะสมดีแล้ว ยกเว้นมหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าบุคลากรไม่ค่อยเต็มใจให้บริการและไม่ค่อยสุภาพเท่าที่ควร

๑๑. ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการบริการของห้องสมุด อาจจำแนกได้ดังนี้

๑๑.๑ การอำนวยความสะดวกของห้องสมุด ได้แก่ บริการรับฝากสิ่งของ ป้ายบอกทิศทางของห้องสมุด ป้ายแสดงตำแหน่งของสิ่งพิมพ์ คู่มือการใช้ห้องสมุด รวมทั้งเวลาในการเปิดบริการ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว ยกเว้นมหาวิทยาลัยบางแห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าป้ายแสดงทิศทางและตำแหน่งของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดและเวลาในการเปิดบริการยังไม่เหมาะสม นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลส่วนใหญ่เห็นว่าบริการรับฝากสิ่งของยังไม่เหมาะสม นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรส่วนใหญ่เห็นว่าป้ายแสดงตำแหน่งของสิ่งพิมพ์และคู่มือการใช้ห้องสมุดยังไม่เหมาะสม และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ส่วนใหญ่เห็นว่าป้ายบอกทิศทางและแสดงตำแหน่งของสิ่งพิมพ์ต่างๆในห้องสมุดยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

๑๑.๒ บริการพิเศษเพื่อช่วยในการใช้ห้องสมุด ได้แก่ การปฐมนิเทศ การนำชมห้องสมุด และการสอนการใช้ห้องสมุดเป็นวิชาหนึ่งหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาที่เปิดสอนในคณะหรือแผนกวิชา นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการปฐมนิเทศให้ประโยชน์ต่อการใช้ห้องสมุดปานกลาง นอกนั้นมีประโยชน์น้อย แต่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ก็ต้องการให้มีการปฐมนิเทศและการนำชมห้องสมุด

๑๑.๓ บริการจ่ายรับ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าบริการยืมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆของห้องสมุดที่ خوبیมีความเหมาะสมแล้วทั้งในด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ ระยะเวลาที่ให้ยืม ช่วงเวลาที่ยืม และจำนวนเล่มที่ให้ยืมต่อครั้ง รวมถึงค่าปรับหนังสือล่วงเวลาควย ยกเว้นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เท่านั้นที่ส่วนใหญ่เห็นว่าค่าปรับสำหรับหนังสือธรรมดา หนังสืออ้างอิง และวารสารค่อนข้างสูงเกินไป

๑๑.๔ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการนี้เพื่อช่วยค้นหาหนังสือเล่มที่ต้องการ ให้แนะนำระเบียบการใช้ของสมุดโดยทั่วไป และให้แนะนำสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการตามลำดับ แต่โดยทั่วไปแล้วนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้บริการนี้ และห้องสมุดส่วนใหญ่ก็ได้จัดให้มีบริการนี้โดยเฉพาะ นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีงานยุ่งมากอยู่แล้วจึงไม่อยากจะเข้าไปถาม นิสิตนักศึกษาบางส่วนเคยถามแล้วไม่ได้คำตอบที่ต้องการ และบางส่วนคิดว่าไม่ใช่นักหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่จะให้บริการนี้ ทำให้ไม่ใช้บริการดังกล่าว อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ห้องสมุดจัดเจ้าหน้าที่เพื่อให้บริการนี้โดยเฉพาะ

๑๑.๕ บริการถ่ายเอกสาร นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าบริการถ่ายเอกสารของห้องสมุดที่ خوبیมีความเหมาะสมแล้ว ยกเว้นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เห็นว่าอัตราค่าบริการในการถ่ายเอกสารแพงเกินไป ทั้งที่อัตราค่าบริการก็อยู่ในระดับเดียวกับของมหาวิทยาลัยอื่นๆ คือระหว่าง ๑.๕๐ ถึง ๒.๐๐ บาท นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ของทุกมหาวิทยาลัยต้องการให้ห้องสมุดมีบริการนี้

๑๑.๖ การจัดกิจกรรมพิเศษของห้องสมุด ได้แก่ การจัดนิทรรศการ—หนังสือใหม่ นิทรรศการทางวิชาการ นิทรรศการในเทศกาลต่างๆ การจัดการบรรยายและปาฐกถา การฉายสไลด์, फिल्मสตริป, และภาพยนตร์ต่างๆ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากบริการดังกล่าวน้อย ทั้งนี้ห้องสมุดส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยได้จัดบริการนี้ และบริการที่จัดส่วนใหญ่เป็นการจัดนิทรรศการหนังสือใหม่และนิทรรศการทางวิชาการ นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ยังต้องการให้ห้องสมุดจัดฉายสไลด์และภาพยนตร์ จัดนิทรรศการหนังสือใหม่ และจัดนิทรรศการทางวิชาการให้มากขึ้นตามลำดับ

๑๒. นิสิตนักศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งของตัวอย่างประชากรที่ทำการสำรวจ ไม่ต้องการให้มีการจัดห้องสมุดสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าต้องการให้ห้องสมุดมีหนังสือที่ลึกซึ้งกว่าระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ห้องสมุดที่ใช้อยู่ก็มีบริการที่พอสมควรแล้ว ส่วนพวกที่ต้องการให้แยกห้องสมุดสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีโดยเฉพาะส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าห้องสมุดที่ใช้อยู่คับแคบเกินไป

ปัญหาในการใช้บริการห้องสมุดของนิสิตนักศึกษา

อาจสรุปปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาได้ดังนี้

๑. ปัญหาที่นิสิตศึกษาส่วนใหญ่ประสบเกี่ยวกับการใช้หนังสือของห้องสมุดก็คือ หนังสือส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษทำให้อ่านและค้นคว้าได้ช้า ผู้ที่ยืมหนังสือออกจากห้องสมุดมักไม่คืนหนังสือตามกำหนดเวลา และห้องสมุดก็นำหนังสือที่ได้รับคืนชั้นชั้นช้า สำหรับวารสารนั้นนิสิตศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในการใช้วารสารบางประเภทเนื่องจากไม่รู้วิธีใช้ที่ถูกตอ้ง วารสารส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษทำให้อ่านได้ช้า และวารสารที่ผู้ใช้ใช้แล้วไม่เก็บให้เรียบร้อยทำให้หาวารสารที่ต้องการไม่พบ
๒. เหตุผลที่นิสิตศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยไปใช้ห้องสมุดนั้น เนื่องจากห้องสมุดมีหนังสือที่ต้องการใช้น้อย ไม่ค่อยมีเวลา ห้องสมุดไม่มีหนังสือที่ต้องการใช้หรือหนังสือที่ต้องการใช้เองแล้ว ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่ๆไปใช้ไม่สะดวก ไม่คุ้นกับการใช้ห้องสมุดมาก่อน หนังสือในห้องสมุดล้าสมัย บริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดไม่ดีเท่าที่ควร และระเบียบในการยืมยุ่งยากตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอื่นๆ เช่น บรรยากาศไม่เหมาะสม อากาศร้อนอบอ้าว ห้องสมุดคับแคบ หรือไม่มี ความจำเป็นจะต้องใช้ เป็นต้น

อภิปรายผล

๑. จากลักษณะการไร้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ซึ่งใช้เพียงสัปดาห์น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง นับว่าเป็นเวลาที่สั้นมากเมื่อเปรียบเทียบกับเวลาว่างที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มี คือไม่ต่ำกว่า ๑๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สาเหตุที่นิสิตนักศึกษาไร้ห้องสมุดน้อยนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการคือ

๑.๑ สภาพของห้องสมุดตลอดจนการอำนวยความสะดวกและการให้บริการของห้องสมุดอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยไปห้องสมุดเท่าที่ควร ซึ่งจากการสำรวจก็พบว่านิสิตนักศึกษาที่สำรวจไม่ค่อยไปห้องสมุดด้วยเหตุผลต่างๆ ตามลำดับดังนี้คือ ห้องสมุดมีหนังสือที่ตรงการไร้เป็นจำนวนน้อยหรือไม่มีเลย ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่ที่ไปใช้ไม่สะดวก หนังสือในห้องสมุดล้าสมัย บริการของเจ้าหน้าที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร และระเบียบปฏิบัติในการไร้ห้องสมุดยุ่งยากเกินไป

๑.๒ นิสิตนักศึกษายังไม่คุ้นกับการไร้ห้องสมุด โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษชั้นปีที่ ๑ และ ๒ ซึ่งพบว่าห้องสมุดน้อยกว่านิสิตนักศึกษชั้นปีที่ ๓ และ ๔ มาก แม้ว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะเคยไปห้องสมุดมาก่อน เข้ามหาวิทยาลัยแต่ก็ใช้ไปเป็นครั้งคราวไม่เกินเดือนละครั้งเท่านั้น การที่นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยได้ไปห้องสมุดมาก่อนอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยไปห้องสมุดของมหาวิทยาลัยในระยะแรกเริ่ม

๑.๓ การเรียนการสอนอาจยังไม่สนับสนุนการไร้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาเท่าที่ควร โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาระดับต้นๆ นั้นแทบไม่มีความจำเป็นต้องไปห้องสมุดเลย นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าคำแนะนำของอาจารย์มีอิทธิพลต่อการเลือกอ่านหนังสือในห้องสมุดมากที่สุด และบรรณารักษ์ยังมักมีปัญหากับความร่วมมือของอาจารย์ผู้สอน จากการสำรวจพบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ที่ทำการสำรวจเห็นว่าการเรียนการสอน ยังไม่สนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาไปห้องสมุดเท่าที่ควร

๑.๘ นอกจากนี้จากการสำรวจพบว่านิสิตนักศึกษาเกือบครึ่งไม่ใช้ห้องสมุดเพราะไม่มีเวลาว่าง ในกรณีนี้อาจจะเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆของคณะหรือของมหาวิทยาลัย ทำให้ไม่มีเวลาว่างที่จะเข้าห้องสมุดเท่าที่ควร

๒. ห้องสมุดที่นิสิตนักศึกษาใช้เป็นประจำส่วนใหญ่เป็นห้องสมุดที่มีสิ่งพิมพ์ที่นิสิตนักศึกษาต้องการมากและตั้งอยู่ในที่ๆไปใช้ได้สะดวก ห้องสมุดที่นิสิตนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยไปใช้เป็นประจำได้แก่

๒.๑ ห้องสมุดที่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้เป็นประจำได้แก่ห้องสมุดของแผนกวิชาซึ่งจะเห็นได้ความมีความจำเป็นต่อนิสิตอยู่มาก เพราะมีสิ่งพิมพ์เฉพาะสาขาวิชาที่ต้องการใช้มากและไปใช้ได้สะดวก นอกจากนี้ห้องสมุดของแผนกวิชาอีกมักเน้นการบริการแก่ผู้ใช้ในแผนกวิชามากกว่าผู้ใช้อื่นๆ ส่วนหอสมุดกลางนั้นนิสิตส่วนใหญ่ใช้เพื่ออ่านหนังสือความรู้ทั่วไปและหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินเป็นส่วนมาก เนื่องจากหอสมุดกลางยังไม่ค่อยมีสิ่งพิมพ์เฉพาะสาขาวิชาที่อาจารย์และนิสิตของแต่ละแผนกวิชาจำเป็นต้องใช้เท่าที่ควร ดังนั้นถ้าหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลางโดยสมบูรณ์แล้ว ควรได้มีการจัดหาสิ่งพิมพ์ต่างๆไว้ให้บริการอย่างทั่วถึง

๒.๒ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยเป็นประจำมากที่สุดและใช้ห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์รองลงมา แม้ว่าหอสมุดกลางจะอยู่ห่างจากคณะวิทยาศาสตร์ แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเดินทางไปหอสมุดเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีพาหนะในการเดินทางหรือสามารถอาศัยรถรับส่งในมหาวิทยาลัยได้สะดวก นอกจากนี้หอสมุดกลางยังมีสิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาต้องการใช้มากพอสมควรโดยเฉพาะหนังสือความรู้ทั่วไปและหนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน ส่วน

ตำราเรียนให้นักศึกษามักไปใช้ห้องสมุดคณะ เป็นส่วนใหญ่

๒.๓ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์เป็นประจำ เพราะนอกจากจะมีสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่ต่องการใช้แล้วยังอยู่ในบริเวณที่นักเรียนสะดวกต่อการไปใช้ นอกจากนี้นักศึกษายังได้ใช้ห้องสมุดอื่นๆ ใกล้เคียงเช่น ห้องสมุดรามารชิบัติและห้องสมุดของกรมวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีสิ่งพิมพ์ในแนวเดียวกับที่นักศึกษาใช้อยู่ เป็นที่น่าสังเกตว่านักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดเป็นประจำของมหาวิทยาลัยมหิดลนั้นมีจำนวนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลมีความตื่นตัวในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดมากกว่าแห่งอื่น ดังนั้นห้องสมุดจึงควรให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการย้ายนักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๑ และ ๒ ไปยังสถานที่ใหม่ ๓ ตำบลศาลายาในอนาคตอันใกล้ ห้องสมุดที่จะเปิดขึ้นใหม่ในสถานที่นั้นควรคำนึงถึงความต้องการต่างๆ ที่นักศึกษาปัจจุบันได้แสดงความคิดเห็นไว้

๒.๔ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรใช้ห้องสมุดกลางของวิทยาเขตทับแก้วเป็นประจำ เนื่องจากเป็นห้องสมุดเพียงแห่งเดียวของวิทยาเขต นอกจากนั้นการใช้ห้องสมุดอื่นก็มีปัญหาค่าบริการเดินทาง นักศึกษาส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าที่ใช้ห้องสมุดกลางเป็นประจำเพราะตั้งอยู่ในที่สะดวกต่อการไปใช้ และนักศึกษาส่วนใหญ่ไปใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านตำราเรียน ทบทวนบทเรียน และอ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน

๒.๕ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดของคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นในการเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดคับแคบเกินไปแต่ทางห้องสมุดก็ไม่สามารถขยายสถานที่ได้เนื่องจากคัดแปลงมาจากชั้นเรียน ไม่มีที่ให้ขยายออกไป นอกจากนี้การจัดสถานที่ภายใน จำนวนโต๊ะเก้าอี้ ชั้นหนังสือ และชั้นวารสารของห้องสมุดนั้นนักศึกษาได้เห็นว่ายังไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นลิวัดย์ รongสวัสดิ์ เรื่องการศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ * ซึ่งสรุปได้ว่าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์มีปัญหาค่าหนังสือที่คับแคบ และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์น้อยโดยเฉพาะหนังสือภาษาไทย ส่วนการบริการอื่นๆ ไม่ค่อยมีปัญหา

๓. ในด้านทรัพยากรของห้องสมุดนั้น ห้องสมุดส่วนใหญ่ซึ่งประมาณเพื่อขอรับวารสารมากกว่าซื้อหนังสือ แสดงว่าวารสารมีความจำเป็นมากสำหรับการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ทำการสำรวจใช้วารสารเพื่อความก้าวหน้าในการเรียนในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษาไม่ได้รับการกระตุ้นในการใช้วารสารเท่าที่ควร และนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าตำราเรียนยังไม่เพียงพอต่อการใช้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการใช้สิ่งพิมพ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษด้วย

๔. ในการค้นหาสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดนั้น นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บัตรรายการช่วยค้น แสดงว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความตื่นตัวในการใช้บัตรรายการก็มากแล้ว นอกจากนี้อาจเนื่องจากห้องสมุดส่วนใหญ่มีหนังสือมากขึ้น ทำให้นิสิตนักศึกษาต้องอาศัยบัตรรายการช่วยในการค้นหาหนังสือที่ต้องการ ห้องสมุดจึงควรอำนวยความสะดวกในด้านนี้แก่นิสิตนักศึกษา เช่น จัดทำคู่มือวิธีใช้บัตรรายการหรือทำป้ายแสดงวิธีใช้บัตรรายการให้ชัดเจน และห้องสมุดควรจัดทำบัตรรายการให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อนิสิตนักศึกษาจะไต่คุนเคยและสามารถใช้ห้องสมุดทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

* นลิวัดย์ รongสวัสดิ์. "การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๔."

๕. การให้บริการต่างๆไปของห้องสมุดส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ นิสิตนักศึกษา มีความเห็นว่าเหมาะสมแล้ว แต่มีจุดหมายบางเป็นบางแห่งคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเห็นว่าห้องสมุดยังมีบุคลากรให้บริการไม่เพียงพอทำให้เวลาที่เปิดบริการของห้องสมุดวางแผนกวีขามีจำกัด และบางแห่งก็มีบริการไม่แน่นอนเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของห้องสมุดส่วนใหญ่ยังมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บริการของห้องสมุดไม่สามารถกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาใช้ห้องสมุดมากเท่าที่ควร

๖. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเพื่อหาหนังสือเล่มที่ต้องการมากที่สุด และขอทราบระเบียบการไว้ห้องสมุดทั่วไปรองลงมา ซึ่งแสดงว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ทราบระเบียบการไว้ห้องสมุดและไม่ทราบวิธีที่จะค้นหาหนังสือเล่มที่ต้องการได้อย่างไร ในกรณีนี้แม้ว่าห้องสมุดส่วนใหญ่จะมีการปฐมนิเทศการไว้ห้องสมุด แต่ก็เป็นภาระแนะนำวิธีไว้ห้องสมุดที่รวบรัด และห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีการสอนวิธีการไว้ห้องสมุดซึ่งจะทำให้ นิสิตนักศึกษาใหม่เข้าใจระเบียบการไว้ห้องสมุดและวิธีค้นหาสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากห้องสมุดไม่สามารถจัดสอนวิธีการไว้ห้องสมุดได้ก็ควรจัดทำคู่มืออธิบายวิธีการไว้ห้องสมุดและการค้นหาสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้ชัดเจนก็จะช่วยลดปัญหานี้ไปได้มาก

นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ไม่ค่อยใช้บริการตอบคำถามนี้ เนื่องจากเห็นว่าเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีงานยุ่ง หรือเคยถามแล้วแต่ไม่ได้คำตอบที่ต้องการ หรือไม่ทราบว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ทั้งนี้ทางห้องสมุดควรจะได้มีการแนะนำนิสิตนักศึกษาให้เข้าใจบริการนี้ และจัดบรรณารักษ์ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะด้วย เนื่องจากนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ถามแล้วไม่ได้คำตอบที่ต้องการนั้นมักเป็นเพราะห้องสมุดไม่มีบรรณารักษ์ตอบคำถามโดยเฉพาะ

นอกจากการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนิสิตนักศึกษาคณะ-
วิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่งซึ่งทำมาแล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับการวิจัย
ของ ทัศนฯ หาญพล^๑ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดกลางของนิสิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่ง
รวมนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ด้วยนั้น อาจสรุปการใช้และความต้องการของนิศึกษา
คณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ดังนี้

ลักษณะการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป ปรากฏว่านิศึกษาส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุด
มากกว่าสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง และใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดและ
ยืมหนังสือของห้องสมุดตามลำดับ

สภาพของห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพอใจในสภาพทั่วไปของห้องสมุด
ในระยะปีปานกลาง และเห็นว่าโต๊ะเก้าอี้และสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดยังไม่เพียงพอโดยเฉพาะ
สิ่งพิมพ์ที่ต้องการใช้ การจัดหนังสือของยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร แต่การจัดระบบสิ่งพิมพ์
ในห้องสมุดและการจัดทำบัตรรายการเหมาะสมดีแล้ว

ลักษณะการใช้สิ่งพิมพ์ต่างๆของนิศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่ใช้
สิ่งพิมพ์ของห้องสมุดเพื่อหาความรู้ทั่วไปและเพื่อความก้าวหน้าในการเรียนมากที่สุด โดย
เลือกอ่านด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง ๕
แห่งที่สำรวจ นิสิตนักศึกษาคณะดังกล่าวเลือกใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุดตามคำแนะนำของ
อาจารย์เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้นิศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงส่วนใหญ่ต้องการใช้
สิ่งพิมพ์ที่ส่งเสริมความก้าวหน้าทางการศึกษาค้นคว้าวิทยาศาสตร์ และนิศึกษาส่วนใหญ่
นิยมใช้หนังสือภาษาไทยมากกว่าถ้าไม่มีจึงใช้ภาษาอังกฤษ ส่วนการหาสิ่งพิมพ์นั้นนิศึกษา
ส่วนใหญ่ดูจากบัตรรายการและจากชั้นหนังสือตามลำดับ

^๑ทัศนฯ หาญพล. "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนิศึกษามหาวิทยาลัย-
รามคำแหง."

การบริการของห้องสมุด นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงส่วนใหญ่
เห็นว่าบริการต่างๆของห้องสมุดและบรรณารักษณ์มีความเหมาะสมดีแล้ว
แต่การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนการจัดกิจกรรมต่างๆนั้นนักศึกษา
พอใจและต้องการให้ห้องสมุดจัดฉายภาพยนตร์สารคดีที่น่าสนใจ และภาพยนตร์
ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพมาก

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงก็
คล้ายคลึงกับปัญหาของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่งดังกล่าว คือเห็นว่า
ห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นไม่เพียงพอ ซึ่งการที่ห้องสมุดแห่งใดแห่งหนึ่งจะจัดหา
สิ่งพิมพ์ที่นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยทางค่านวิทยาศาสตร์ต้องการและจำเป็นต้องใช้ให้เพียงพอ
ย่อมเป็นไปได้ ดังนั้นห้องสมุดที่มีบริการทางค่านวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
ต่างๆจึงควรได้มีการร่วมมือกันอย่างไรก็ดีในการจัดหาสิ่งพิมพ์เข้าห้องสมุดและการ
บริการยืมระหว่างห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจลักษณะการใช้และความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนิสิต
นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆทั้ง ๕ แห่ง ปรากฏว่านิสิตนักศึกษา
ใช้ห้องสมุดไม่มากเท่าที่ควร และลักษณะการใช้ก็แตกต่างกันไปตามมหาวิทยาลัยและ
การให้บริการของห้องสมุดที่ใช้ บรรณารักษณ์ของแต่ละห้องสมุดตลอดจนอาจารย์และ
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรได้ให้ความสนใจและปรับปรุงบริการต่างๆและนิสัยในการใช้
ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษา ซึ่งอาจกระทำได้ดังนี้

- ๑. พัฒนานิสัยในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษา อาจารย์เป็นผู้ที่มีความ
สำคัญมากในการพัฒนานิสัยในการใช้ห้องสมุดนี้ โดยเฉพาะต่อนิสิตนักศึกษาใหม่เพราะ
นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สิ่งพิมพ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ นอกจากนี้บรรณารักษณ์

สามารถช่วยได้โดยการแนะนำวิธีใช้ของสมุดอย่างถูกต้องแก่นิสิตนักศึกษา ซึ่งอาจทำได้โดยการแจกคู่มือการใช้ของสมุด ปฐมนิเทศและนำชมห้องสมุด ตลอดจนสอนการใช้ของสมุดและจัดหาภาพยนตร์เกี่ยวกับการใช้ของสมุดเป็นครั้งคราว ทั้งนี้อาจารย์และบรรณารักษ์ควรมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการ เสนอแนะและจัดหาสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน

การจัดหนังสือจองก็เป็นการพัฒนานิสัยในการใช้หนังสือในห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาอย่างหนึ่ง เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาเข้าใจว่าหนังสือที่มีน้อยควรแบ่งกันใช้ เมื่อจัดแล้วบรรณารักษ์ควรแจ้งวัตถุประสงค์ให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจด้วย

๒. กำนอาคารสถานที่ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไปใช้ห้องสมุดในระหว่างชั่วโมงเรียนที่ว่างคั้งนั้นห้องสมุดจึงควรตั้งอยู่ใกล้กับสถานที่เรียน ในกรณีที่จะมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายห้องสมุดควรคำนึงถึงเรื่องนี้ด้วย เช่น กรณีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะมีการสร้างอาคารสำนักหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย หรือการที่จะย้ายนักศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ ของมหาวิทยาลัยมหิดลไปยังตำบลศาลายา นอกจากนี้ห้องสมุดควรอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้โดยจัดสถานที่ให้นั่งใช้ มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีแสงสว่างเพียงพอ และมีครุภัณฑ์ให้พอกับปริมาณการใช้ การปรับปรุงเหล่านี้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับงบประมาณของห้องสมุด แต่ในกรณีที่ห้องสมุดคับแคบไม่อาจขยายออกไปอีก อาจแก้ไขโดยการจัดห้องอ่านหนังสือแยกต่างหากเพื่อให้นักศึกษาที่ไม่ได้ใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุดจริงๆ แต่ใช้ห้องสมุดเพื่อหลบหนาวหรือทำการบ้านหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ใช้เพื่อบรรเทาความแออัดของห้องสมุด

๓. ทรัพยากรของห้องสมุดโดยเฉพาะตำราเรียนนั้นนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ายังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้ ห้องสมุดควรเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาเสนอรายชื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องการ ควรให้มีการร่วมมือกันการบิ่ระหว่างห้องสมุดให้

มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ปัญหานี้ โดยเฉพาะห้องสมุดของแผนกวิชาต่างๆของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งส่วนใหญ่ขาดงบประมาณและบุคลากร ทางสำนัก-
หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยควรทำการสำรวจทรัพยากรของห้องสมุดเหล่านั้นเพื่อ
จัดหาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาชดเชยส่วนที่ขาดตกบกพร่อง และในกรณีที่สำนักหอสมุดกลาง
ของมหาวิทยาลัยต้องการจะรวมห้องสมุดคณะและแผนกวิชาต่างๆเข้าด้วยกัน ก็ควร
คำนึงถึงลักษณะการایشและประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นิสิตแต่ละสาขาวิชาจำเป็นต้องใช้
และควรทำการสำรวจห้องสมุดเหล่านั้นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงทรัพยากร
ทางด้านวิทยาศาสตร์ของหอสมุดกลางให้เหมาะสมต่อไป

ในการایشสิ่งพิมพ์ของนิสิตนักศึกษาชั้น จะเห็นได้ว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่
ไม่ค่อยใช้วารสารเพื่อการศึกษาเท่าที่ควรหึ่งที่วารสารมีความจำเป็นต่อการศึกษา
ทางด้านวิทยาศาสตร์มาก ในกรณีนี้อาจารย์ควรกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาใช้วารสาร
ให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และบรรณารักษ์ก็อาจจัดทำคู่มือช่วยในการใช้
วารสารบางประเภท ตลอดจนจัดกิจกรรมแนะนำให้นักศึกษาคู่คุ้นเคยกับวารสาร
และแนะนำการایشวารสารแก่นิสิตนักศึกษาที่ต้องการ เป็นรายบุคคล

นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับภาษาของสิ่งพิมพ์ใน
ห้องสมุดที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ ห้องสมุดควรได้จัดหาตำราที่เป็นภาษาไทย
มาให้บริการให้มากขึ้น โดยเฉพาะตำราเรียนของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ต้นๆซึ่งปัจจุบัน
มีการพิมพ์เป็นภาษาไทยโดยสถาบันและชมรมต่างๆอย่างมากมาย ห้องสมุดควรให้
ความสนใจสิ่งพิมพ์ดังกล่าวด้วย

๔. บริการของห้องสมุด ห้องสมุดควรจัดบริการอำนวยความสะดวกใน
การایشห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความอยากใ้มากขึ้น เช่น มีการรับฝาก
สิ่งของที่ปลอดภัย จัดทำป้ายบอกทิศทางและคำอธิบายต่างๆอย่างง่ายและชัดเจน

จัดทำคู่มือการวิิทยของสมุคที่ง่ายต่อการเข้าใจและให้รายละเอียดในการใช้ของสมุคอย่างละเอียดชัดเจน และเวลาเปิดบริการของห้องสมุคควรวินิสิตนักศึกษาเข้าใช้ก่อนและหลังเลิกเรียนด้วย

บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเป็นบริการหนึ่งซึ่งห้องสมุคควรจะทำเพื่อแนะนำให้นักศึกษาคุ้นเคยกับการวิิทยของสมุคและช่วยการค้นคว้าวิจัยของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาระดับสูง ห้องสมุคที่มีบริการนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ของสมุคได้ทราบเกี่ยวกับบริการนี้ด้วยเพื่อให้บริการมีประโยชน์แก่ผู้ใช้ยิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆของห้องสมุค ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การจัดการบรรยายและปาฐกถา ตลอดจนการฉายภาพยนตร์ต่างๆ ก็มีสวนกระตุ้นให้นักศึกษาอยากวิิทยของสมุคมากขึ้น แต่การจัดกิจกรรมเหล่านี้ห้องสมุคส่วนใหญ่ที่ทำการสำรวจยังไม่มีการจัดทำอย่างจริงจังเท่าที่ควรและยังไม่ไคผลนัก ทั้งที่กิจกรรมบางอย่างก็เป็นที่ต้องการของนิสิตนักศึกษามาก เช่น การฉายภาพยนตร์ประเภทสารคดีและภาพยนตร์ทางวิชาการ ห้องสมุคควรเน้นการจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้มากขึ้น

บริการถ่ายเอกสารเป็นบริการหนึ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการ และบริการถ่ายเอกสารยังเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุคไคมากขึ้น โดยเฉพาะพวกวารสารและหนังสือของซึ่งห้องสมุคมีกำหนดช่วงเวลาให้ยืมสั้นกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือตำรา นอกจากนี้การมีบริการถ่ายเอกสารยังสามารถลดปัญหาเรื่องการเงินหน้าสิ่งพิมพ์ออกจากเล่มด้วย ทั้งนี้ห้องสมุคควรคิดค่าบริการในอัตราที่ต่ำกว่าค่าบริการภายนอก

๕. สำหรับการแยกห้องสมุดสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉพาะนั้น
 ยังไม่มีความจำเป็นสำหรับห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆดังกล่าว เนื่องจากห้องสมุด
 ยังมีขนาดไม่ใหญ่นักและทรัพยากรต่างๆก็ยังมีจำนวนจำกัด แต่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่
 ห้องสมุดควรให้ความสนใจแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านการ
 ตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเพื่อปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษารู้จักค้นคว้าด้วยตนเองตั้งแต่
 แรกเริ่ม ก่อนที่จะต้องค้นคว้าเพื่อทำงานวิจัยที่แท้จริงในการศึกษาระดับสูงต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การสำรวจความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนิสิตนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์
 ของมหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่งนี้ เป็นเพียงการสำรวจอย่างคร่าวๆ เพื่อให้ทราบว่า
 นิสิตนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์มีการตื่นตัวในการใช้ห้องสมุดเพียงใด และ
 มีความต้องการเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างไรบ้าง ซึ่งความต้องการของนิสิต
 นักศึกษาส่วนใหญ่ก็เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความสะดวกในการใช้ห้องสมุด
 และต้องการสิ่งพิมพ์ตรงตามหลักสูตรที่เรียนเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้การวิจัยนี้สมบูรณ์
 ยิ่งขึ้น ควรมีการวิจัยต่อไปในเรื่องต่อไปนี้คือ

๑. ลักษณะการใช้สิ่งพิมพ์สาขาวิชาต่างๆของนิสิตนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์
 สสำรวจว่านิสิตนักศึกษาคณะแต่ละแผนกวิชาและแต่ละระดับชั้นมีความต้องการในการใช้
 สิ่งพิมพ์ประเภทใดบ้างในแต่ละสาขาวิชา และห้องสมุดที่นิสิตนักศึกษานี้ใช้ได้จัดบริการ
 เพียงพอหรือไม่เพียงใด

๒. ศึกษาเกี่ยวกับวัสดุทัศนวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการเรียน-
 การสอนทางค่านวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ห้องสมุดควรมีให้บริการ
 และสามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น